

Intervju: Pedi Ešdaun, visoki predstavnik za BiH: “Pritiscima BiH neće dobiti novi ustav”

Mislim da je Dejtonski sporazum bio jedan izvanredan sporazum. BiH je danas priznata kao najuspješnija mirovna misija velikih razmjera u svijetu. Ovako Pedi Ešdaun, visoki predstavnik za BiH, ocjenjuje stanje u Bosni i Hercegovini deset godina od potpisivanja Dejtonskog mirovnog sporazuma.

“Pitanje je zašto je Dejton bio tako uspješan? Tu su dva bitna elementa; kao prvo, taj sporazum je bio dovoljno jak da sačuva mir, dok je s druge strane, u isto vrijeme bio fleksibilan, te omogućio sprovođenje neophodnih reformi policije, odbrane itd.”, kaže Ešdaun.

Po njemu, BiH je proteklih deset godina napravila ogroman napredak, posebno u posljednje tri od kada je on došao na funkciju visokog predstavnika.

“Bile su to teške reforme, posebno teške za RS. Želim da odam priznanje liderima RS koji su omogućili reformu policije. Sljedeća faza za BiH počinje danas, a tu su dva bitna elementa ove faze; kao prvo, BiH moramo učiniti daleko efikasnijom, kako bi služila svojim građanima, a kao drugo treba da vidimo progresivno povlačenje međunarodne zajednice”, ističe Ešdaun.

NN: Da li će Vašington biti novi Dejton, odnosno da li će BiH dobiti novi ustav? Kako vidite Bosnu i Hercegovinu poslije Vašingtona?

EŠDAUN: Ne, Vašington neće biti novi Dejton. BiH u Vašingtonu neće dobiti novi ustav. Ovaj će put pisanje ustava BiH biti dug proces, trajće neko vrijeme. Ali, ono zbog čega je bitan Vašington jeste da bh. političari shvate da je to sljedeći zadatak, da je to sljedeći prioritet. Kao drugo, moraju shvatiti da to treba da urade oni sami, a ne međunarodna zajednica. Kao treće treba da shvate da je tu neophodan konsenzus. I kao četvrto, mora da shvate da taj proces mora da počne sada, iako će najveći dio procesa morati da sačeka nakon izbora 2006. Vašington je važan jer započinje proces.

NN: BiH će do kraja godine započeti pregovore o Sporazumu o stabilizaciji i pridruženju. Koliki je to pomak za BiH?

EŠDAUN: To je ogroman korak za BiH. Mislim da je to najbitnija prekretnica koju je BiH prešla deset godina poslije Dejtona. Dakle, to je najvažniji momenat nakon Dejtona. Mnogi su mislili da ne možemo doći do ovoga, ali ja želim da odam priznanje svima onima koji su omogućili da sprovedemo reforme koje su dovele do ovoga. Dakle, sve se mijenja. Od danas, budućnost će biti drugačija. BiH ima sigurnu budućnost, biće više pomoći EU, biće daleko više stranih investicija, moći će se planirati i bezvizni režim. Dakle, BiH je završila prvu fazu, a danas ulazi u novu fazu, fazu evropske integracije.

NN: Da li će bh. lideri postići sporazum o ustavnim promjenama u Vašingtonu? Kakav ishod pregovora očekujete?

EŠDAUN: To je možda bolje da pitate bh. političare, jer to nije nešto što može učiniti međunarodna zajednica, to nije nešto što će jedan narod nametnuti drugom, ili što će dva nametnuti trećem, to mora biti urađeno konsenzusom. Dakle, to mora biti obavljeno. Bosna i Hercegovina tako puno troši na vlast, a tako malo na svoj narod. Zašto imate slabu zdravstvenu zaštitu, loše bolnice, neplaćene doktore, loše penzije, lošu socijalnu pomoć? Oko 70 odsto novca poreskih obveznika se troši na vlast i administraciju, a svega 30 odsto na narod. Dakle, to je nešto što se mora obaviti. Mora se obaviti sporazumno, ali opet ponavljam, svakako mora biti obavljeno. Sadašnji ustav narod BiH čini sve siromašnijim, bez perspektive za prosperitet.

NN: Liderima iz RS nije prihvatljiva ideja o jednom predsjedniku i jednoj vladi, za razliku od političara iz FBiH. Kako pomiriti suprotstavljene stavove?

EŠDAUN: Na njima je da sami odluče. To je nešto što ne može učiniti međunarodna zajednica, to je nešto što visoki predstavnik ne može da nametne. Mi hoćemo pomoći, omogućićemo to, daćemo novac, ali na kraju krajeva – to je njihov sporazum.

NN: Kako komentarišete tvrdnje da će bh. političari u Vašingtonu samo staviti svoj potpis na već napisani novi ustav BiH? Da li će na bh. političare biti izvršen pritisak da usvoje novi ustav BiH?

EŠDAUN: Ne, mislim da pritisak tu ne pomaže. Prvenstveno mislim da je to nešto što mora biti obavljeno sporazumno. Da budem jasniji, britanski, njemački i američki poreski obveznici daju svoj novac u BiH. I kako da objasnim britanskim poreskim obveznicima, mojim poreskim obveznicima, da novac bacaju u crnu rupu, novac koji se ne koristi da bi se pomoglo narodu, već da se plate političari. Dakle, sve dok svoj sistem ne učinite daleko efikasnijim, nećete moći da nastavite tako što će naši poreski obveznici plaćati vaše političare. Da li je to pritisak? Ne, ja bih prije rekao da je to realnost, prava politika, stvarni život. Ne možete očekivati da će zapadni poreski obveznici finansirati BiH, ako BiH ne bude taj novac koristila efikasno, trošeći ga na siromašni narod, a ne na već prilično bogate političare.

NN: Kako vidite Bosnu i Hercegovinu nakon Vašeg odlaska, ko će Vas zamijeniti i da li ste zadovoljni sprovedenim reformama za vrijeme Vašeg mandata?

EŠDAUN: Nikada nisam zadovoljan. Uvijek želim da uradim više, brže, bolje. Ali, kada sam prije tri i po godine došao ovdje postavio sam sebi zadatak da BiH stavim na put ka državnosti, te da je postavim na put ka Evropi. BiH je danas na kapiji Evrope, a sebi sam postavio još jedan zadatak a to je da je što više približim tački gdje visoki predstavnik neće biti potreban. Ako se napredak nastavi, funkcija visokog predstavnika nakon izbora sljedeće godine neće više biti potrebna. Dakle, s te strane gledano ja sam zadovoljan. Kako vidim BiH? Vidim je na putu ka Evropi i NATO. Najgori dio puta je sada iza BiH.

NN: Koja je Vaša poruka građanima BiH?

EŠDAUN: Dakle, odvojite malo vremena za slavlje jer ipak se radi o uspjehu, ali brzo se vratite na posao jer zadatak koji je pred nama, putovanje koje je pred nama, zaista je dugo. Dakle, neće biti bezvznog režima, neće biti stranih investicija ako se na tom putu ne ubrza. Želim još da kažem da nijedna država nije ušla u EU bez sporazuma opozicije i vlasti. Ukoliko bh. političari nisu spremni da pokažu državničke vještine, da stvore zajednički front na putu ka Evropi, onda će šanse za uspjeh biti ograničene, a šanse za brzi uspjeh potpuno nestati. Svi moraju da rade zajedno na evropskoj agendi kako bi BiH što prije došla do Evrope.

Potpis neće uhapsiti Karadžića i Mladića

NN: U Vašingtonu će politički i vjerski lideri potpisati izjavu kojom se obavezuju da će obezbijediti punu saradnju s Haškim tribunalom. Koliko će to doprinijeti hapšenju Radovana Karadžića i Ratka Mladića?

Pedi EŠDAUN: Možda će pomoći na neki svoj način, ali mislim da je veoma bitna. Ako su političari iz RS spremni da još jednom izraze svoju spremnost da njih dvojicu izvedu pred lice pravde, to će poboljšati političku klimu koja će omogućiti da budu uhvaćeni. Ako me pitate da li će ta izjava značiti njihovo hapšenje, onda je odgovor ne, ali ako me pitate da li će pomoći u kampanji da budu uhvaćeni, onda svakako da.